

Софийски университет „Свети Климент Охридски“
Факултет по журналистика и масова комуникация
Катедра „Комуникация и аудиовизуална продукция“

**Развитие на средствата за масова
информация и на обществото в Кипър**
(Тенденции и взаимно въздействие)

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„Доктор“ по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и
информационни науки (Журналистика)

Докторант:
Христодулос Христодулу

Научен ръководител:
доц. д-р Теодора Петрова

София, 2017

Обществената значимост на изследванията в дисертационния труд проблем е, че обобщава взаимното влияние между развитието на СМИ в Кипър и на кипърското общество паралелно. Това обобщение доказва липсата на обективност при отразяването на историята и обществените явления от СМИ в Кипър, доказва зависимостта на СМИ от политическите партии и личности, за цензурата, на която е подложен печата и електронните медии и доказва дълбоката връзка, която съществува между Кипърското общество и СМИ. И тъй като развитието и на двете страни е един прекъснат и неизбежен процес се подчертава актуалността на изследвания предмет.

Влиянието на средствата за масова информация е много голямо, дори огромно, но никой не може да знае доколко и в каква степен те биха могли да бъдат отговорни за великите исторически събития на два века.

Сигурно е, че са играли и ще продължават да играят значителна роля във всевъзможните социално-политически промени, които се случват във всяка страна поотделно, но и на международната арена въобще.

Всички хора искат и се стремят да живеят във възможно най-добро общество. Те искат свобода, равенство, мир, работа, но и да имат правилно мислещи политици, които да ги ръководят.

Средствата за масова информация представляват всемогъщ пропаганден механизъм и често пъти са дирижирани от правителства, икономически интереси и политически партии.

Мнозина смятат средствата за масова информация за четвърта власт. Една четвърта власт с политическа мисия да оценява и подлага на критична преценка функционирането на другите три традиционни власти - законодателната, изпълнителната и съдебната. За испанския академик и директор на "Monde Diplomatique" Игнасио Рамоне обаче, това степенуване е променено. Днес, споменава той, властта се упражнява от икономиката, следва властта на СМИ, а след нея идва ред на останалите.¹

Средствата за масова информация представляват част от културата в широкия смисъл на думата, която включва знанията, убежденията, изкуството, правото, обичаите и всички останали способности и постижения на едно

¹ Собствен журналистически архив

общество. Те представляват може би най-мощната институция сред останалите - образование, църква, семейство - в ръцете на онези, които упражняват действителната власт. Разглеждайки културата като явление историческо и същевременно обществено, СМИ също представляват явление с обществен и исторически характер.

Притежаването на “контролния пакет” СМИ от икономически олигополи (oligopoly) и свързването им с икономически и политически интереси лека-полека ги превръща в средство за непрекъснато засилващ се натиск срещу ценностите, институциите, критическата мисъл, политиката, срещу самата ценност на човешкия живот.

Както твърде характерно отбелязва италианският семиотик и писател Умберто Еко: «... Състоянието на властта не зависи вече от контрола на бронетранспортърите-бронирани коли и полицията, а от контрола на медиите, на средствата за масова информация». За да добави, че «при нецивилизованите народи все още е необходимо някой да изкара танковете по улиците, за да завземе властта ».

Но преди години положението на нещата бе свършено различно... Можем да кажем, че тогава средствата за масова информация идваха да подкрепят силата на оръжията. При други обстоятелства, обаче, те са вдигали народа на бунт срещу нашествениците и военните и са били са авангард в борбите за свобода и справедливост.²

От зараждането си средствата за масова комуникация са играли изключително важна, решаваща роля в пропагандата.

Първата световна война представлява повратна точка в историята на пропагандата, на културата на общуване и в много страни довежда до процес на включване на масите в политиката.

Печатът през Първата световна война се сблъсква със сериозните проблеми, предизвикани от цензурата, упражнявана от генералните щабове чрез специалните бюра по печата. Тя е по-силно изявена в Германия и Франция, по-ненатрапчива в Англия (по това време Кипър е колония в рамките на Британската империя) и почти несъществуваща в Америка.

² Архив на кипърската телевизия

Обратното, сведенията за развитието на военните действия на фронта се предават на европейския печат от съответните армейски щабове.

Европейският печат скъпо плаща за цензурата, тъй като изгубва надеждността си, поради изфабрикуваните новини, отнасящи се до развитието на бойните действия на фронта. Голямото разпространение на новото средство за масово общуване радиото, през трийсетте години, и на телевизията в следвоенните години създава проблеми за печата, който вече е изгубил монополната си позиция. В САЩ обратно на това, което се случва в Европа, разпространението на радиото и телевизията не препяства прогресирането на печата, в резултат на което се развива един вид допълнителна връзка между средствата за масова информация, нещо което в последна сметка настъпва и в Европа години по-късно.

Можем да кажем, **че предмет на изследването** на този текст е „ваимни влияния на ролята на СРЕДСТВАТА ЗА МАСОВА ИНФОРМАЦИЯ И РОЛЯТА ИМ В ОБЩЕСТВОТО”.

Магическият глагол «съобщавам» е толкова стар, колкото и членоразделното слово. И необходимостта от осведоменост е толкова стара, колкото и всички други основни човешки... но и божествени, потребности. Когато Бог «сътворил» света и създал Адам и Ева, първото нещо, което измислил било да се заобиколи от десетина ангелски и архангелски чинове, разказва Светото Писание.

Те му били необходими, за да общува с хората, да предава мислите и заповедите си и от време на време да получава... специалните си сведения за замисляните от тях лукавства и хитрини.

Никой не бил толкова добре информиран относно плановете и решенията на Върховното същество, колкото тези крилати същества.

Всички религии и митологии са създали своите крилати същества, които се придвижват със скоростта на светкавицата и предават вести, разнасят послания, съобщават за събития, оповестяват решения на Върховната власт, а понякога се впускат в такова клюкарстване, че всяват страшна суматоха сред богове и хора.

Боговете Атина, Хермес и Ирида били... архирепортерите на Олимп, а ангелът Воху Мана разкрил пред Заратустра същността на истинския Бог, докато архангел Гавриил разкрил пред Мохамед съдържанието на свещената книга Корана и Аллах.....

Ако приемем като фундаментална истина прословутата фраза на Хераклит «Войната е баща на всичко», тогава и функцията на осведомяването по същество води началото си от “войната”. Но от войната в нейния диалектичен смисъл на непрестанната борба между противоположните начала.

Тъй като осведомяването е функция напълно тъждествена с обществения живот, с неговите вътрешни противоречия и с противоборството между човека и природата.

Информацията функционира и се разпространява толкова по-активно, колкото по-комплициран става общественият живот. Тя действа и се движи толкова по-свободно, колкото по-демократично е човешкото общество.

Настоящият дисертационен труд си поставя за цел да разгледа как средствата за масова информация в Кипър, както и във всички останали страни, се играли твърде значима роля в някои събития от съвременната история на страната, дори определяща за последвалото развитие на обществения живот.

Актуалността на изследването се обуславя от противоречието на медийната системата в страната и обвързаността ѝ с противоречивостта на обществените процеси в страната, организационно-управленските и икономически процеси, протичащи в институциите и обществото като цяло. Изследователската теза е, че противоречивостта в исторически и обществен план изцяло формира и се отразява върху развитието на СМИ в Кипър и те отразяват тези противоречия. Основна цел на дисертационния труд е да се изследва и анализира историята и развитието на кипърското общество в паралел с развитието на СМИ в страната, да проследи икономически, политически, социални процеси, съпътствали създаването на кипърският печат, електронни медии, регулация.

Използваният метод е описателен анализ. Има проведено авторско изследване за портеблението на медии в Кипър. Потърсено е въздействието на СМИ върху кипърското общество. Създаден е въпросник и са анализирани резултатите. Направен е анализ и изводи, формирали се в резултат на изследването

Текстът е върху исторически анализ и паралел на развитието на кипърското общество и кипърските медии. В текста са включени предимно публикации на кипърски и гръцки автори на гръцки език. Голяма част от използваните в материали са собствен журналистически архив на автора. Използвани са печатни материали и интервюта в едно от водещите политически предавания на Кипърската телевизия. Разгледано формирането на регулацията на медиите като политика и икономическа дейност в Кипър, както и влиянието, което тази регулация има спрямо обществото като цяло. Тя би трябвало да способства за изграждането и на система от СМИ, която да осигурява функционирането на медиите.

В първата глава са засегнати въпроси като : Свобода на печата, Законът за пресата, Свободен достъп до информация, Първите кипърски вестници и ролята, която са изиграли в кипърското общество, Първите интервенции и арести, Първите неделни вестници, Процедурата по регистрация на вестници в страната. Показана е авторова позиция на по въпроса за ролята на журналистиката в защита на човешките права, Махалото на (не)зависимостта на печата (1931–1941), Дълбокият социално-политически разлом (1941–1955), Раздорът по отношение на въоръжената борба на ЕОКА (1955-1959)

Началото на аудио-визуалните медии в Кипър съвпада с исторически събития белязали историята на страната. Печатът също отразява тези събития. / ГЛАВА 2/. СМИ са изправени пред изнудването за разделянето на острова. Показана е политическата «ангажираност» на кипърския печат (1960-1974), колониалните рецидиви в сферата на СМИ , противоречивата позиция спрямо новата реалност (1960-1963), следва съживяване на визията за Еносис (1964-1968), тероризъм и отбраняване-защитаване на демократичните институции (1969-1970), операцията за постигане на край на властта чрез преврат- превратът на властта (1971-1974 г.) .Печатът винаги е бел орган, изразяващ партийните формации , потърсени са отношенията църква и печат в Кипър, ролята на държавният контрол в СМИ, «Либерализирането» и комерсиализирането на СМИ. Разгледана е ролята на Съвета за радио и телевизия в Кипър като регулативен орган, основаването на съвета, Независимост, Правомощия, Мисия и роля, Издаване на разрешителни, Процедура на разглеждане на молби, Критерии за оценяване , Дела и дейности.

Медиите допринасят за формирането на общественото мнение, понякога с положителен резултат, друг път с отрицателни последици за страната и живота на нейните жители. Въздействието на СМИ върху социално-политическия и икономически живот на острова е било и продължава да бъде непрекъснато.

Най-напред трябва да разгледаме как работят средствата за масова информация в Кипър и по какви начини влияят върху живота на жителите, но и върху кипърското общество по принцип.

Настоящият дисертационен труд си поставя за цел да изследва развитието на СМИ и на обществото в Кипър, тенденциите на неговото развитие и взаимните им влияния. За осъществяването на практика на така формираната цел са поставени следните **научни задачи:**

- Да се проследи историческото развитие на СМИ с национален обхват, чиито практики формират типичния към настоящия момент модел на функциониране и въздействие върху обществото;
- Да се анализира мястото на СМИ в политическия, социалния и културния живот на острова;
- Да се систематизират изследваните практики;
- Да се проследят тенденциите на развитие и въздействието на ЕС върху тях;
- Да се разгледа ролята на контролните органи що се отнася до СМИ;
- Да се разгледа ролята и значението на журналистическата етика и на Комисията за журналистическа етика;

Обект на изследването са националната телевизия и частните медии.

За изследването на обекта е приложен интердисциплинарен подход и са използвани следните изследователски методи:

- Анализ на структурата на СМИ в Кипър;
- Дълбочинни интервюта с представители на изследваните медии;
- Описателен анализ на технологичното развитие и навлизането на Кипър в дигиталната ера;

За постигане на целите на дисертацията е подготвено и проведено емпирично изследване. За негова основа служи полеви документ, съдържащ

главните области на изучаване и ключови въпроси за изясняване базисните положения.

Както във всички развити общества така и в кипърското влиянието на СМИ върху обществото е от много голямо до огромно. Непосредствената и паралелна връзка, която имат всички тези години историята на острова и СМИ създават една непрекъсната и силна верига.

Кипърският печат се намира в центъра на противоречията (политически и социални), които ще оставят съществен отпечатък върху историята на Кипър от началото на Английското колониално влияние на острова през 1878 година, когато се издава първия кипърски вестник. Въпреки факта, че делото и наследството, което оставят основоположниците на печата са либералните принципи, социалните условия в колониалния период и в първите десетилетия на независимостта на Кипър не разрешават до голяма степен приложението на принципите, обективната информация и натиска върху законодателните власти. В този период кипърския печат влияе върху политическата еволюция и социалните преобразувания, но всичко това въздейства и върху самия печат.

Кипърския печат приема ролята на пропагандатор, който ръководи политически и социално обединения и играе важна роля при националните, идеологически и политически реформи.

Кипърския печат, радиото и телевизията се разгръщат през периода на Английското колониално влияние (1878г. – 1959г.). Социалното положение и условията в този период очертават линията и направлението на СМИ, на традициите им, на обществените им принципи, които подплъщават функцията им.

През следколониалния период, от освобождението до присъединяването на Кипър в Европейския съюз (1960г. – 2004г.) се изграждат нови социални условия, които се влияят от и влияят върху СМИ. За съжаление доста от характерните черти за СМИ от отминалия колониален период оставят съществен белег и играят съществена роля в образуването на настоящите СМИ в Кипър.

Един друг важен фактор за формирането на сегашните медии на острова е освобождаването на радиотелевизионното поле през 1990г. и началото на функциониране на частните радио и телевизионни канали. От края на 80^{-те} и началото на 90^{-те} години работата на СМИ придобива друго измерение. Центъра

на тежестта на политическо-социалната и икономическа действителност се измества в полза на СМИ поради тяхната намеса в много нива на властта.

Особено през последните години СМИ печелят все по-голямо въздействие и заемат главна роля, а не просто зрителска позиция при развитието на кипърската история, засенчвайки дори демократични принципи и държейки на дистанция самите зрители.

Характерен пример за гражданския вот през 2004г., експлозията в Мари, където бе разрушена половината електростанция, последните президентски избори и икономическата криза. При отразяването на всички тези събития от СМИ се изменят истинските измерения на събитието и се подкрепят нечии интереси (съществуват доказателства за подкупване на собственици на телевизионни канали и на журналисти водещи предавания с политическо-социален характер).

В настоящият дисертационен труд се разглеждат подробно всички контролни органи на СМИ, например: Съвета за Радио и Телевизионно излъчване в Кипър (отговорности, цел, дело, задачи и активности). Законът за печата и телевизията, Комисията за журналистическа етика. Разглежда се делото на Бюрото за печата и информацията, която играе важна роля, но и пропагандаторската, разглежда се подробно историята на печата в Кипър, неговите характерни черти и историята му, разглежда се ролята на журналистиката в подкрепа на човешките права и ценности в кипърското общество, дават се подробни сведения и се прави анализ на съвременността – „либерализирането” и комерсиализирането на СМИ.

Преструктурирането на картата на СМИ в Кипър настъпва след 1990г., и поради извършените обществени промени тогава бяха дерегулирани радио и телевизионната сфера въз основа хармонизирането с нормите на Европейската икономическа общност, с оглед подпомагането на стремежа към пълноправното присъединяване към нея. Премахването на държавния монопол в радиото и телевизията бе промотирано едновременно и като обществено искане, показател за факти, че са настъпили изменения в обществените условия в страната. В този период се очертава преходът на Кипър от традиционното общество към общество на модерността, в което преобладават различни ценностни и поведенчески модели. Този факт ще даде своите отражения в

сферата на СМИ, разглежда се връзката на СМИ с партийния апарат, намесата на църквата и влиянието, което тя оказва върху тях.

В дисертацията се описва методът избран за получаване на обективна картина що се отнася до мнението на обществото за средства за масова информация и анализ на получените резултати, разглеждат се резултатите от статистическите изследвания за зрителските предпочитания. Разделят се сведенията според пола, възрастта, мястото на живеене, религията, образованието и финансовия статус на участниците в изследванията, които се провеждат всекидневно за двадесет и четири часа от фирмата AGB.

В дисертацията се описва прехода на телевизията в дигиталната ера. Дават се сведения за „цифровата телевизия“, за нейните предимства за цифровите декодери MPEG4 и за новите телевизори LCD, LED и Plasma с DVB –T - MPEG4.

Очертава се ролята на СМИ в борбата за обединение в отразяването на явленията във връзка с кипърския въпрос и възникващите социални, политически и религиозни проблеми.

Следват заключението и изводите на дисертационния труд.

СМИ в Кипър стават от ден на ден все по-мощни, играят все по-важна роля в политическия, социален, икономически и културен живот на острова. Това обаче не означава, че те са обективни, и че поддържат високо ниво на предлагания краен продукт. Необходима е пълна реконструкция на строежа и функцията на СМИ в Кипър за да могат да спечелят загубеното доверие на зрителите и за да достигнат нивото на качество, нужен за обстоятелствата в 2014 година в европейски и световен мащаб.

Сянката на корупцията в областта на СМИ трябва да бъде премахната и техният тясно комерсиален характер трябва да бъде променен. И това не се свързва със завръщане към държавния монопол, а към един социален модел, който има за основен пилон на функционирането си участието на гражданите като централни будители и градители на историята. Днес съществуват много политически и социални сили, които са готови да се съпротивят на властта на частните СМИ и намесените интереси.

Това е поставеният облог днес за обществото на свободните и мотивирани граждани и за демокрацията като цяло.

Съдържание на дисертационния труд:

1. ИСТОРИЯ И РАЗВИТИЕ НА СРЕДСТВАТА ЗА МАСОВА КОМУНИКАЦИЯ В КИПЪР

1.1. ПЪРВИТЕ КИПЪРСКИ ВЕСТНИЦИ И РОЛЯТА, КОЯТО СА ИГРАЛИ ЗА КИПЪРСКОТО ОБЩЕСТВО

- Първите интервенции и арести
- Първите кипърски вестници. Регистрация на вестници

1.2. ЖУРНАЛИСТИКАТА В ЗАЩИТА НА ЧОВЕШКИТЕ ПРАВА

- Първоначалните реакции
- Махалото на (не)свободата на печата (1931–1941)
- Дълбокият социално-политически разлом (1941–1955)
- Раздорът по отношение на въоръжената борба на ЕОКА (1955-1959)
-

2. НАЧАЛО И РАЗВИТИЕ НА АУДИО-ВИЗУАЛНИТЕ МЕДИИ В КИПЪР.

ВЛИЯНИЕТО ИМ ВЪРХУ КИПЪРСКОТО ОБЩЕСТВО.

2.1. ИЗПРАВЕНИ ПРЕД ИЗНУДВАНЕТО ЗА РАЗДЕЛЯНЕ НА ОСТРОВА

- Политическата «ангажираност» на кипърския печат (1960-1974)
- Колониалните рецидиви в сферата на СМИ
- Противоречивата позиция спрямо новата реалност (1960-1963)
- Съживяване на визията за Еносис (1964-1968)
- Тероризъм и отбраняване-защитаване на демократичните институции (1969-1970)
- Операцията за постигане на край на властта чрез преврат-превратът на властта (1971-1974 г.)

2.2. ЕПОХАТА НА «МОДЕРНИЗИРАНЕ» НА ДЕЙСТВИЕТО НА СМИ (1974–2008)

- Печатът като орган, изразяващ партийните формации
- Църква и печат в Кипър
- Държавният контрол в СМИ
- «Либерализирането» и комерсиализирането на СМИ

2.3. ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА СРЕДСТВАТА ЗА МАСОВА КОМУНИКАЦИЯ

ВЪРХУ КИПЪРСКОТО ОБЩЕСТВО

- Параметри на изследването
- Въпросник относно медиите в Кипър
- Анализ и изводи
- Свободата на печата
- Законът за печата

2.4. РЕГИСТРИРАНЕ НА ВЕСТНИЦИ

- Какво е необходимо за регистрирането и издаването на вестник/ списание с общонационално разпространение

- Свободно разпространение на вестници и списания
- Дерегулацията в сферата на радиото и телевизията

3. РЕГУЛАТОРНИ ОРГАНИ

4. 3.1. СЪВЕТ ЗА РАДИО И ТЕЛЕВИЗИЯ В КИПЪР

- Място и роля на Съвета да радио и телевизия в Кипър

- Основаване на Съвета

- Независимост

- Консултативен комитет . Мисия и роля

- Издаване на разрешителни

- Процедура за разглеждане на молби

- Критерии за оценяване

- Състояние на подадените молби

- Надзор върху телевизионни канали и радиостанции.

- Разследване на нарушения

- Оплаквания/ уличавания

- Гледане на дела

-Работа и дейности

- Списък на станции и канали

3.2. БЮРО ПО ПЕЧАТА И ИНФОРМАЦИЯТА

- Кратка история на Бюрото по печата и информацията

- Роля и компетенции

- Сектор кипърски СМИ и връзки с обществеността

- Отдел "Връзки с обществеността"

- Централна новинарска служба

- Отдел "Кипърски средства за масова информация"

- Отдел "Обучение и нови технологии"

- Правителствен говорител

- Акредитиране на чуждестранен кореспондент в Кипър

- Информация за заверяване на преводи

- Комисията по журналистическа етика

- Какво е необходимо да направите

- Подаване на оплакване. Какво ще последва.

3.3. СМИ И ПОЕМАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ПРЕДСЕДАТЕЛСТВО И НЕГОВОТО НАЗНАЧЕНИЕ В КИПЪР

- *Правителствен говорител „Отразяване на кипърското председателство
2012»*

- *Какво ще спечели обикновеният гражданин от успешното кипърско
председателство?*

Заключение

Приложения

Библиография

СПРАВКА ЗА ПРИНОСИТЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Дисертационният труд представлява систематизирано изследване и анализиране на онлайн медиите и публичните комуникации.

2. На основата на реферираната научна литература и неизследвани документи е проведено изследване и е описана ролята на СМИ върху обществотоемпирично

3. Защишава се тезата, че е необходима е пълна реконструкция на строежа и функцията на СМИ в Кипър за да могат да спечелят загубеното доверие на зрителите и за да достигнат нивото на качество

4. Проследява се историческото развитие на СМИ с национален обхват, чиито практики формират типичния към настоящия момент модел на функциониране и въздействие върху обществото;

5. Анализира мястото на СМИ в политическия, социалния и културнип живот на острова;

6. Очертава ролята на контролните органи що се отнася до СМИ в периода на тяхното създаване; Очертава ролята и значението на журналистическата етика и на Комисията за журналистическа етика

7. СМИ в Кипър стават от ден на ден все по-мощни, играят все по-важна роля в политическия, социален, икономически и културен живот на острова. Резултатите от изследването дават представа за реалната ситуация за развитието на комуникацията в онлайн среда в България и могат да послужат като ориентир за специалистите в сферата на публичните комуникации.

8. Има авторско изследване и методологията е приложима за периодично провеждане на оценка за ролята на медиите в обществото и представяне на различни тенденции за развитие в тази сфера.

ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА